

יזמות עסקית – ממון 13

שאלות לפרק 11 מספר חובה של הקורס באנגלית ופרק 11 מתוך מדריך הלמידה:

1. נא ערכו דיון מפורט במקורות - מימון הזמינים ליזם הישראלי. אם היית יזם, לאיזה מהמקורות הנ"ל היית פונה ומדוע?

את מקורות המימון אפשר לחלק למספר מקורות: השקעה של משקיעים בעד הון מניות לחברה- אקוויטי, הלוואות מבנקים או מוסדות מימון או משקיע שמלווה לחברה, סיוע ממשלתי לחברות ומיזמים בשלבים שונים של התפתחותם.

באופן כללי יתרונה של השקעת אקוויטי היא שלא צריך להחזיר אותה. מצד שני היזם בעצם מוותר על חלק מאחוזי אחזקתו במיזם-בחברה, או על חלק מסוים מהרווחים שיישא המיזם. לעתים יש משקיעים פרטיים ולעתים קרנות הון סיכון, הדרך להגיע איתם להסכם לא תמיד קלה ונתונה למשא ומתן על גובה ההשקעה מול גובה החלק במיזם עליו יאלץ לוותר היזם בתמורה להשקעה.

מכאן שיתרונה של הלוואה בנקאית או מוסדית או מכל גורם אחר הוא בכך שאינה מדללת את היזם באחזקותיו בחברה. מצד שני יש להחזירה, ובריבית, שלעיתים מגלמת את הסיכון שהמלווה לקח על עצמו במתן ההלוואה וזה מייקר את ההלוואה לעיתים בשיעור גבוה.

כדרך נוספת להקל על משקיעים הממשלה מציעה דרך משרד הכלכלה מגוון הטבות וסיוע ליזמים בשלבים שונים של דרכם.

יזמים בשלב ראשון של המיזם – תכניות כמו זו של המדען הראשי, תנופה וכדומה, נותנות מענה ליזמים כאלה – בעיקר בתחום חדשנות טכנולוגית והיי טק. הן מממנות חלק ניכר מהוצאותיו הראשונות על כוח אדם, חומרים, רישום פטנט, קבלני משנה ועוד. ההחזר מתבצע בצורה נוחה על פני שנים, באופן של תמלוגים בשיעור של 2-3% מההכנסות ממכירות המיזם בשלב שהוא כבר בשל ומוכר בשוק ומתחיל למכור. היתרון הוא שהמדינה לוקחת כאן את הסיכון ואם היזם לא הצליח להפוך את המיזם לבר מכירה אז המדינה הפסידה ולא היזם. גם נוחות ההחזר כאחוז מאד קטן מהמכירות היא יתרון גדול ליזם. היזם כמובן חייב לעמוד לביקורת תקופתית מטעם המדען הראשי לוודא שהוצאות שהוציא על המיזם מוכרות וסבירות, מבחינה טכנולוגית וכספית.

אפשר לגשת לחממה טכנולוגית ולקבל מעטפת תמיכה של שירותים שונים בטכנולוגיה, ניהול כספים וגם דרך קרנות מדינה כמו מדען ראשי וכדומה.

תכניות סיוע אחרות לעסקים קטנים, יותר בכיוון של הלוואה – קרן נתן, קרן רש"י וקרנות דומות אחרות. כמובן יש להביא בחשבון שאלו הלוואות שיש להחזיר. יש גם קרן להלוואות בערבות מדינה לעסק המתחיל.

בשלב מתקדם של המיזם, למשל כאשר יש מכירות והיזם רוצה להגדיל את עסקו הוא יכול לבקש הלוואה בערבות מדינה מקרן שהמדינה ייעדה לכך. הרבית אינה תמיד זולה ומתבססת על רבים פריים ועוד מספר אחוזים שהקרן מאשרת ליזם אם היא מאשרת לו את ההלוואה. הלוא זו יכולה להגיע לפריסה של חמש שנים ואפילו לתקופת המתנה – גרייס – של חצי שנה. כמובן זו הלוואה שצריך להחזיר.

גם קרן עוגן, שנקראה בעבר האגוד להלוואות ללא רבית, עוזרת ליזמים בסכומים של עד כמה מאות אלפי ₪ בהלוואה ובריבית נמוכה יחסית ופריסה נוחה של עד חמש שנים.

מי שמתקשה בפרוצדורה של הבקשה למקורות מימון אלו יכול לפנות למט"י – מרכזי טיפוח עסקים שהמדינה הקימה בהרבה אד מקומות בארץ וכל יזם יכול למצוא את זה שקרוב לסביבתו.

יזם שבשרותו הון עצמי גדול או עבר עסקי מוצלח יכול גם לפנות להנפקה ציבורית של חברתו בבורסה לניירות ערך. גם כאן כמובן יאלץ להיפרד מחלקים ניכרים מאחזקתו בברה וגם לעמוד בכללי וחוקים של גובה הון עצמי, שקיפות מלאה שלא כל אחד יכול או מוכן לעמוד בהם.

מיזם מתקדם יכול לקבל מענקי השקעה בציוד ופטורים ממס במסגרת מפעל מאושר/ מוטב אם יעמוד בתנאים של משרד הכלכלה

לסיכום – אם הייתי יזם הייתי פונה ראשית להקטין סיכון שלי – אם ביכולתי לקבל מענקים מהמדינה כמו למשל ממדען ראשי (וברור שצריך להחזיר אבל רק כתמלוגים ממכירות בפועל) וסכומי השקעה ממשקיעים, משפחה או חברים – עדיף שאעשה כך במקום שאכנס לחובות שיכולים להביאני לחדלות פירעון ופשיטת רגל ולחיים קשים מאד. לאחר מכן אעדיף לשמור על חלקי בחברה ולא לדלל, במיוחד אם אראה שהמיזם בחברה מתחיל להצלח ואז אוכל ללוות, לפחות בערבות המדינה כדי לצמצם את הסיכון, במקום למכור חלק מהחברה למשקיע חיצוני.

2. כיצד באה לידי ביטוי תרומת תעשיית הון - סיכון להתבססותה וצמיחתה של תעשיית ההייטק בישראל ובעולם

תעשייה הון סיכון דוחפת למעשה את היזמים להצטיין. דרישותיהן של קרנות הון סיכון מבחינת היתכנות המיזם והקטנת הסיכון הכרוך בו הינן גבוהות מאד בדרך כלל. יש הקפדה גם על רמה טכנולוגית גבוהה של המוצר המוצע במסגרת המיזם.

עקב פעילותן של קרנות אלו בישראל צמחה בישראל תעשיית ה- היי טק בשנות ה 90 בשיעור של 16% לשנה וישראל הייתה במקום שלישי בעולם בתחום זה. באותן שנים פיתחו בישראל מוצרים כלל עולמיים כמו דיסק און קי, חומת הגנה למחשב וסטנטים לצנתור הלב.

ההיי טק הגיע לשיעור של 4.5% מהתוצר הלאומי בשנים הנ"ל. התפוצצות בועת ה-היי טק בתחילת מאה זו גרמה למיתון בענף היי טק אן כי לזמן קצר ושוב הייתה התאוששות משנת 2003 והלאה. עד היום מובילה תעשיית ה-היי טק בישראל בשיעורים ניכרים – הנה דוגמה מאתר כלכליסט מיון 31.12.2021 לגבי עסקאות שנעשו בתחום זה בשנת 2021 בישראל.